

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет української філології, культури і мистецтва

Кафедра інформаційних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 30 » серпня 2024 року



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ:

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

для студентів

рівня вищої освіти першого (бакалаврського)

спеціальність 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

освітньої програми «Ведучий телевізійних програм»



Київ – 2024

Розробник:

Лісневська Аліна Леонідівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та нових медіа Факультету журналістики Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Новикова Руслана Артемівна - Заслужена артистка України, доцент кафедри інформаційних комунікацій Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри інформаційних комунікацій

Протокол від 30 серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри



Олена ПОЛІТОВА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Ведучий телевізійних програм»

30 серпня 2024 року

Гарант освітньо-професійної програми

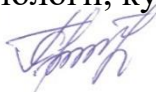


Євген МАЛЮК

Робочу програму перевірено 30 серпня 2024 р.

Заступник декана Факультету української філології, культури і мистецтва

з науково-методичної та навчальної роботи



Світлана ГОРОБЕЦЬ

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__ р., протокол № __
підпис (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__ р., протокол № __
підпис (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__ р., протокол № __
підпис (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__20__ р., протокол № __
підпис (ПІБ)

ЗМІСТ

Зміст.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Результати навчання за дисципліною.....	5
4. Структура навчальної дисципліни.....	5
5. Програма навчальної дисципліни	
<i>Змістовий модуль 1.....</i>	6
<i>Змістовий модуль 2.....</i>	7
6. Контроль навчальних досягнень	
<i>6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....</i>	9
<i>6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання...</i>	10
<i>6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.....</i>	11
<i>6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.....</i>	11
<i>6.5. Шкала відповідності оцінок.....</i>	12
7. Навчально-методична карта дисципліни «Вступ до спеціальності»	13
8. Рекомендовані джерела.....	
<i>Основні.....</i>	14
<i>Додаткові.....</i>	14

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання (денна)
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2 / 60
Курс	1
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	28
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	—
Самостійна робота	28
Форма семестрового контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Вступ до спеціальності» є частиною блоку **«Університетські студії»**, метою курсу є- освоєння студентом комплексу теоретичних і практичних знань з аудіовізуального мистецтва та виробництва необхідних для підготовки фахівців медіасфери (аудіовізуальної) на основі структури та функціональних компонентів аудіовізуальної сфери, технології створення продуктів аудіовізуальної творчості, методів вдосконалення виконавської майстерності.

Завдання навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» формуються в конкретиці його основних блоків, двох модулів: **«Компетентнісні виміри професії»** (види діяльності, особливості аудіовізуальної комунікації, здібності та компетентності); **«Специфіка аудіовізуальної комунікації телеведучого»** (аудіовізуальне виробництво як колективна діяльність, специфіка екранної творчості, виступ в кадрі, персоналії, які досягли значних результатів у цій професії).

Для засвоєння змістового модуля **«Вступ до спеціальності»** у межах блоку **«Університетські студії»** навчальним планом підготовки бакалаврів передбачено 2 кредити, що становить 60 год., 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Дисципліна спрямована на формування у студентів таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»:

ЗК-1 Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК-7 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК-10. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК-17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні та наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірності

розвитку предметної області, її місця в загальній про мистецтво і суспільство та у розвитку суспільства, техніки та технологій, використовувати різні форми та види рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ФК-4. Усвідомлення художньо-естетичної природи аудіовізуального мистецтва. ФК-6. Здатність здійснювати професійну діяльність із застосуванням сучасних досягнень теорії та методології аудіовізуального мистецтва та виробництва з урахуванням широкого спектру міждисциплінарних зв'язків.

3. Результати навчання за дисципліною

За результатами вивчення дисципліни студент має отримати такі **програмні результати** освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», а саме:

РН 5. Генерувати нові ідеї для втілення їх в аудіовізуальному творі.

РНУ 23. Знати, розуміти й використовувати правові та етичні норми у своїй професійній діяльності.

РНУ 27. Знати та застосовувати у практичній діяльності здобутки української та світової науки, культури та мистецтва, розуміти значення ролі особистості у розвитку суспільств та цивілізацій, формуванні ціннісно-світоглядних засад та перспектив.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовний модуль I								
Компетентнісні виміри професії								
1.	Актуальність професії: на перетині аудіовізуального мистецтва/виробництва та журналістики	6	2	2		2	2	
2.	Телебачення в сучасному медіапросторі	8	4	2			4	
3.	Система вищої освіти в Україні та розвиток спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»	4	2	2		2	4	
4.	Основні типи діяльності телевізійного ведучого : модель фахівця.	8	4	2		2	4	
	Модульна контрольна робота	2						2
	Всього	30	12	8		6	14	2
Змістовий модуль II								
Специфіка аудіовізуальної комунікації телеведучого								
5.	Виступ в кадрі як базовий телевізійний жанр мовленнєвої комунікації	8	4	2		2	4	
6.	Авторський стиль ведучого телевізійних програм	6	4	2		2	2	
7.	Аудіовізуальний продукт як результат колективної творчості	8	2	2		2	4	
8.	Відеоблог як аудіовізуальний продукт	8	2			2	4	
	Модульна контрольна робота	2						2
	Всього	30	12	6		8	14	2
	Разом	60	28	14		14	28	4

5. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I. Компетентнісні виміри професії

Тема 1: Актуальність професії: на перетині аудіовізуального мистецтва/виробництва та журналістики.

Професійні орієнтації здобувачів фаху. Специфіка професії «телевізійний ведучий».

Особливості природи екранного твору. Специфіка роботи з аудіовізуальною інформацією. Особливості аудіовізуального мистецтва та виробництва.

Законодавчі акти з інформації та аудіовізуального виробництва. Проект Закону України «Про медіа» .(2020 № 2693-д). Закон України «Про інформацію»(1992 № 2657-XI). Закон України«Про телебачення і радіомовлення» від 28.10.2014 № 5189.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення

Семінар 1. Актуальність професії: на перетині аудіовізуального мистецтва/виробництва та журналістики(семінар-дискусія)– 2 год

Тема 2: Телебачення в сучасному медіапросторі.

Діалогічна природа телебачення. Феномен впливу аудіовізуального твору на масову аудиторію.

Аудіовізуальні медіа : твір, продукт, контент, програма. Трансформація телепрограм в аудіовізуальний контент. Поняття «формат».

Система аудіовізуального ландшафту в інтернет-просторі.

Орієнтація на цільову аудиторію та персоніфікація інформації через образ та стиль екранної комунікації ведучого. Роль автора у створенні аудіовізуального продукту.

Семінар 2. Телебачення в сучасному медіапросторі - 2 год.

Тема 3. Система вищої освіти в Україні та розвиток спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»

Закон України «Про вищу освіту». Болонський процес і нова парадигма вищої освіти. Спеціальність 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Розвиток спеціальності в системі вищої освіти в Україні та у Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Освітньо-кваліфікаційна програма «Ведучий телевізійних програм» (рівень бакалавра спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»_.

Перелік навчальних дисциплін і логічна послідовність їх вивчення; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми; очікувані результати навчання (компетентності).

Загальні компетенції майбутніх фахівців з аудіовізуального мистецтва та виробництва. Фахові (професійні) компетенції. Програмні результати навчання.

Семінар 3.Система вищої освіти в Україні та розвиток спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»

Тема 4. Основні типи діяльності телевізійного ведучого : модель фахівця.

Функції ведучого та журналіста телебачення. Основні типи діяльності ведучого: ведучий новин, спортивний коментар, репортер, інтерв'юер, ведучий ток-шоу, ведучий телевізійного шоу, ведучий тематичних програм.

Аудіовізуальний контекст усної мовленнєвої комунікації ведучого.

Комплексність знань та вмінь. Психологічні аспекти роботи з аудиторією.

Змістовий модуль II.

Специфіка аудіовізуальної комунікації телеведучого.

Тема 5: Виступ в кадрі як базовий телевізійний жанр мовленнєвої комунікації

Виступ в кадрі як основа екранної дії. Розмовні формати в аудіовізуальних медіа. Специфіка комунікації з аудиторією : новини, відеосюжет, блог, авторська програма, ток-шоу, документалістика.

Композиційна структура екранного виступу. Базові принципи екранного виступу: розмовність, діалогізація, персоніфікація.

Семінар-майстерня 4. Виступ в кадрі як базовий телевізійний жанр мовленнєвої комунікації

Тема 6: Авторський стиль ведучого телевізійних програм

Питання авторського стилю ведучого телепрограм.

Відомі телеведучі зарубіжних та українських медіа : Опра Уінфрі, Ларі Кінг, Савік Шустер, Ганна Безулик, Ольга Герасим'юк, Яніна Соколова. Алла Мазур, Маша Єфросініна, Леся Нікітюк. Тематика, жанри, формат. Стиль та специфіка аудіовізуальної комунікації ведучого.

Студійні формати. Особливості діяльності ведучого-інтерв'юєра(хард-толк).

Ведучий як сценарист та режисер (репортажні формати)

Специфіка роботи ведучого - автора відеоблогу.

Семінар 5. Авторський стиль ведучого телевізійних програм.

Тема 7: Аудіовізуальний продукт як результат колективної творчості

Роль автора ідеї, сценариста та режисера у створенні аудіовізуального продукту. Творчо-технічні професії : режисер, оператор, відеоінженер, звукорежисер, майстер зі світла, композитор.

Роль продюсера в аудіовізуальному проєкті. Менеджмент аудіовізуальної сфери.

Закон про авторські права в аудіовізуальній сфері.

Семінар 6. Аудіовізуальний продукт як результат колективної творчості.

Семінар 7. Відеоблог як аудіовізуальний продукт (семінар-практикум)

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Вступ до спеціальності» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

Вид діяльності	Макс има кільк ість балів за один ицю	Модуль 1		Модуль 2	
		кільк ість од ин иць ь	макс имал ьна кільк ість балів	Кількі сть одини ць	макси мальн а кількіс ть балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	10	3	30	4	40
Виконання завдання для самостійної роботи	5	4	20	4	20
Модульна контрольна робота	25	1	25	1	25
Разом			82		92
Максимальна кількість балів: 174					
Розрахунок коефіцієнта: $174:100=1,7$					

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання самостійної роботи й активності на практичних заняттях здійснюється за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної

роботи. Завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ вчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль І Компетентнісні виміри професії (14 год.)

Тема 1. Актуальність професії: на перетині аудіовізуального мистецтва/виробництва та журналістики (2 год.).

Виписати основні тези проекту Закону «Про медіа» (все, що стосується аудіовізуальних форматів)

Підготувати доповіді по Законах «Про інформацію», «Про телебаченні та радіомовлення».

Тема 2. Телебачення в сучасному медіапросторі (4 год.).

Подивитись аудіовізуальний контент у форматі інтерв'ю (Яніна Соколова)
Визначити ознаки журналістської роботи ведучого та фахівця аудіовізуальної сфери.

Тема 3. Система вищої освіти в Україні та розвиток спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»(4 год.).

Ознайомитися з освітньо-кваліфікаційною програмою бакалавра спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Виписати п'ять найважливіших на Ваш погляд результатів навчання (РН).

Ознайомитись із сферою впливу, структурою та основними поняттями Закону України «Про вищу освіту». Виписати основні положення (аркуш А4).

Тема 4. Основні типи діяльності телевізійного ведучого: модель фахівця (4 год.).

Знайти приклади 7 видів діяльності ведучого. Надати посилання на відео.

Змістовий модуль ІІ

Специфіка аудіовізуальної комунікації телеведучого (14 год.)

Тема 5: Виступ в кадрі як базовий телевізійний жанр мовлення своєї комунікації (4 год.).

Записати на телефон відео виступу як частини відео сюжету (стендап журналіста) на 40 сек.

Тема 6. Авторський стиль ведучого телевізійних програм (2 год.)

Проаналізувати приклад роботи ведучого в кадрі у форматі інтерв'ю. Герой – Євген Клопотенко, ведуча – Інна Кузнецова

<https://www.youtube.com/watch?v=bSbORD-CiGE&t=285s>

Визначити риси авторського стилю аудіовізуальної комунікації ведучої.

Тема 7-8. Аудіовізуальний продукт як результат колективної творчості. Відеоблог (8 год.).

Подивитись відеопродукт. Україна. Повернення своє історії.
<https://www.youtube.com/watch?v=j3LhEdsdAo8>

Визначити учасників створення відеопродукту: ідеї, сценарію, зйомки та монтажу. Описати особливості аудіовізуальної комунікації ведучого

Критерії оцінки результатів самостійної роботи.

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами;
- максимальна кількість балів за 1 (одне) виконане завдання – 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного змістового модуля. Оцінюється за виконання завдань у формі, зазначеній викладачем у робочій програмі. Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 2, виконання кожної роботи є обов'язковим.

Модульна контрольна робота 1.

Теоретична частина (письмова робота):

Визначити/описати основні професійні риси та специфіку діяльності телевізійного ведучого.

Практична частина: надати посилання на відеоконтент, в якому представлені сім видів діяльності телевізійного ведучого.

Модульна контрольна робота 2.

Письмова робота.

Подивитись відеопроduct Україна. Повернення своєї історії.
<https://www.youtube.com/watch?v=j3LhEdsdAo8>

Визначити фахові компетентності автора – ведучого (дивіться на сайті Університету Грінченка освітньо-кваліфікаційну програму «Ведучий телевізійних програм» (рівень бакалавр спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»)

https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/ij/2021/OPP_VTP.pdf

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Університетські студії» завершується підсумковим контролем – заліком за результатами засвоєння всіх чотирьох змістових модулів – «Я – студент», «Лідерство служіння», «Вступ до спеціальності».

6.5. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів		Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX: Із змінами № 3504-IX від 08.12.2023. *Відомості Верховної Ради України*, 2023. №№47-50. ст.120.
2. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.11.1993 р. [Електронний ресурс]. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12?test=dCCMfOm7xBWMaZdEZi0L3VabHI4eos80msh8Ie6#Text>
3. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»: затверджено і введено в дію Наказом № 956 Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 року.[Електронний ресурс]. – URL : http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/65188/
4. Освітньо-професійна програма «Ведучий телевізійних програм» перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». - URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/ij/2021/OPP_VTP.pdf
5. Десятник Г.О., Полешко С.М. Професія: телевізійний ведучий : тексти лекцій та практичні вправи. Київ : Вид-во Інституту журналістики КНУ, 2016. 173 с.
6. Безклубенко С.Д. Відеологія. Основи теорії екранних мистецтв / С.Д. Безклубенко - К.: «Альтерпрес», 2004. – 328 с.
7. Гоян В. Екранність телевізійної мови як приклад пропорційної взаємодії візуально-вербальних образів телекомунікації - [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2148>
8. Скуратівський В.Л. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття. Генеза, структура, функція» I та II частина. - Київський державний інститут театрального мистецтва, 1997. – 234 с.

Додаткові

9. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 09 січ. 2007 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 2007. – № 12. – С. 102.
12. Гоян В. Екранність телевізійної мови як приклад пропорційної взаємодії візуально-вербальних образів телекомунікації - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2148>
13. Свобода інформації, прозорість, електронне врядування: погляд громадянського суспільства / за ред. А. В. Пазюка. Київ : МГО «ПрайвесіЮкрейн», 2004. – 206 с.
14. Скуратівський В.Л. Екранні мистецтва у соціокультурних процесах ХХ століття. Генеза, структура, функція» I та II частина. - Київський державний інститут театрального мистецтва, 1997. – 234 с.
15. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. 384 с.